FELSEFE Sınıf-11

KONU TÜRKIYE'DE FELSEFI DÜŞÜNCEYE KATKIDA BULUNAN FELSEFECİLER

Türkiye'de felsefe çalışmaları, önemli ölçüde felsefe bölümleri bünyesinde gerçekleşmiştir.

NUSRET HIZIR

Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi başta olmak üzere üniversitelerde bilim felsefesi ve mantıkçı pozitivizm üzerine dersler vermiştir. Hızır, felsefeyi diyalektik çerçevede görür ve analitik felsefeyi benimsediğini ifade eder. Ona göre analitik felsefe, felsefe ve bilimin ortaya koyduğu önermeleri çözümlemeyle uğraşır.

MACİT GÖKBERK

Uzun yıllar Türk Dil Kurumu'nun da başkanlığını yapan Gökberk, kültürel gelişme için felsefenin yayılması görüşündedir. Gökberk, insanlara çağın bilincini fark ettirmenin felsefenin işlevlerinden biri olduğunu ifade eder. Gökberk'e göre felsefe hayatın içindedir ve gerçeğin bütün olarak anlaşılmasını sağlar.

TAKİYETTİN MENGÜŞOĞLU

Değer alanındaki çalışmalarıyla ön plana çıkan Takiyettin Mengüşoğlu, yeni ontoloji ve fenomenoloji akımlarından etkilenmiş ve bu alanda dersler vermiştir. Mengüşoğlu, insanın ne olduğu sorunuyla yakından ilgilenmiş ve insanı ontolojik temelde antropolojik bir varlık olarak tanımlamıştır. Ona göre insan, değer üreten bir varlıktır ve ona yaklaşırken bu değerler göz ardı edilmemelidir. İnsan kendi eylemlerinden sorumludur, onun kişi olması bu sorumluluğu taşımasıyla mümkündür.

HİLMİ ZİYA ÜLKEN

Türk ve İslam düşüncesi üzerine olan görüşleriyle tanınan Hilmi Ziya Ülken; felsefe, sosyoloji ve sanat profesörlüğünün yanı sıra ordinaryüs profesör unvanına da sahiptir. Felsefenin dogmatik düşüncelerden arınarak hakikate yönelmesi gerektiğini belirten Ülken, varlık alanında yapmış olduğu çalışmalarıyla felsefede öne çıkmıştır.

HASAN ÂLİ YÜCEL

Hasan Âli Yücel'in felsefesi; hürriyet, eğitim ve hümanizm kavramları üzerine kuruludur. Hasan Âli Yücel'in düşüncelerinde hürriyeti isabetli anlamak ve kullanmak meselesi eğitim ve hümanizmin temeli olan insana saygıdan geçer. Bu şartların sağlandığı ülkede her türden düşünceye mensup insan, bir arada uyum içinde yaşayabilir. Hümanizm, insanlar arasında elitleşme ve ayrışmayı kaldırmalı aksine halka, onun eğitimine ve hürriyetine temas eden bir anlayışı filizlendirmelidir.

NURETTİN TOPÇU

Nurettin Topçu'nun felsefesinin merkezinde ahlak görüşleri vardır. Çatışmacı ahlak anlayışlarını eleştirir. Onun ahlak felsefesinin temeli "hareket" kavramıdır. Hareket, düşüncenin içsel hâlidir. Nurettin Topçu'ya göre insan doğası; ruh, irade ve imandan oluşur. İnsan, bu doğasını yıkmayacak kadar tutku duygusu da taşımalıdır. Çünkü böylesi bir tutku, insanı sonsuz olana yönlendirir. Bu durum, insanın sonsuzluk arayışıdır. Nurettin Topçu, insanın bu şuurlu hareketini idealist bir hareket olarak görür ve ahlaki görüşleri açısından ona "isyan ahlakı" adını verir. İsyan ahlakı; insanın iman, irade ve sorumluluk gözeterek özgür iradesiyle aklını kullanmasıdır. Ona göre birey, özgür iradesiyle aklını kullanırsa toplumda aydınlanma meydana gelir ve toplumu bozucu etkilerden arındırır.

AYDIN SAYILI

İstanbul'da doğmuştur. Harvard Üniversitesi'ni kazanan Sayılı, yüksek lisans ve doktora eğitimini burada tamamlamıştır. Türkiye'ye dönüşünde Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü'nde bilim tarihi dersleri vermiştir. Çalışma alanı, Türk-İslam dünyası bilim faaliyetidir. Bu alan üzerine çalışmaları, dünya felsefe literatüründe yerini almıştır.

MÜBAHAT TÜRKER KÜYEL

Mübahat Küyel, felsefenin tarihsel gelişimi üzerine düşünceler üretmiştir. Felsefenin kültürlerarası etkileşimi üzerinde durmuştur. O, felsefenin aslında Antik Yunan'da başlamadığını doğa karşısında duyulan şaşkınlıktan doğduğunu belirtmektedir. Türk kültürünün de dünya kültürlerine büyük katkısı bulunduğunu araştırmalarıyla göstermeye çalışmıştır.

İOANNA KUÇURADİ

İnsan felsefesi üzerine yaptığı çalışmalarıyla profesör olan Kuçuradi, özgürlük problemini etik açıdan ele almış ve ona varoluşçu felsefe akımı ekseninde yanıtlar aramıştır. Kuçuradi, varoluşun özden önce geldiğini ve insanın bu öze eklediği özgürlüğün sonradan oluştuğunu ileri sürer. İnsanlara açık olan özgürlüğe ulaşma durumunu sadece bazı insanların gerçekleştirebileceğini savunur.

ULUĞ NUTKU

Nutku'ya göre insan toplumun bir parçasıdır ve felsefe hem insana hem de topluma etki eder. Toplumlar felsefesiz pekâlâ yaşayabilir ama bu kendini tekrar eden bir yaşayıştır. Kendini tekrarda özdeşliği sürdürme uğruna içinde bulunan zaman geçmişe feda edilirse yaşayış donuklaşır, geleneklerde geliştirici olanlarla köstekleyici olanlar ayırt edilemez duruma gelir, tek-biçimlilik ve tek-seslilik toplum hayatını ölüme sürükler.

AHMET İNAM

1972'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümüne doktora öğrencisi olarak girdi. ODTÜ Beşerî Bilimler Bölümünde 1983'te Sistematik Felsefe ve Mantık Ana Bilim Dalında doçent oldu. Aynı üniversitede 1989'da profesörlüğe atandı. 1994-2000 yılları arasında ODTÜ Felsefe Bölüm Başkanlığı yaptı. Haziran 2003'te yeniden başladığı ODTÜ Felsefe Bölüm Başkanlığı görevi 2014'te emekli olmasıyla sona ermiştir.

DOĞAN ÖZLEM

Ona göre «Soru soran kişi, hele felsefe sorusu soran kişi varlığın, doğanın, insanın, toplumun, ahlakın, siyasetin, sanatın, bilimin vb. neliğine ilişkin bir bilgi arayışı içinde olan insandır. Böyle bir insanın ille de mutsuz olması gerekmez, olsa olsa onda arayış içinde olmanın doğurduğu bir tedirginlik, aradığını bulamama endişesinin yarattığı bir güvensizlik, bir şüphe olduğu söylenebilir….»

NERMİ UYGUR

İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümünde asistanlık yaptığı yıllarda Almanya'dan gelen Heinz Heimsoeth'ün ders ve seminerlerini Türkçeye çevirdi. Nasıl bir kültür tüketicisiyiz biz? Kültür üretemiyor muyuz? Üretemez miyiz? Sorularına şöyle cevap veriyor: «Toplumca yapmamız gereken şey, yaşama etkisi olan, kendine özgü özelliklerle bezenmiş çağdaş bir kültürle ortaya çıkmak. Taşıma felsefeyle düşünme değirmeni dönmez. Kendi felsefemizi kendimiz üretmek zorundayız. Pek çok alanda olduğu gibi felsefede de gelecek; kültürler arası, kültür aşırı iletişim ve etkileşimlere gereksinme göstermekte. Kendi içinde büzülen, kurur. Dışta yaşamaya kalkışan, yok olur.»

AHMET CEVİZCİ

Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi Felsefe bölümünü 1982 yılında tamamladı. Sorbonne Üniversitesinde doktora düzeyinde araştırmalar yaptı. Sokrates düşüncesini, Platon'un Sokratik diyalogları yoluyla inceledi. Doktora derecesini «Platon'un Bilgi Kuramı» adlı çalışması ile aldı.

Eserlerinden bazıları; Aydınlanma Felsefesi, Bilgi Felsefesi, Eğitim Felsefesi, Felsefe Tarihi Thales'ten Baudrillard'a, Felsefe Terimleri Sözlüğü, Uygulamalı Etik eserlerinden bazılarıdır.

ARSLAN KAYNARDAĞ

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünden mezun oldu. «Spinoza'da Doğruluk Çalışması» adlı tezi ile aynı üniversitede yüksek lisansını tamamladı. Türkiye'de felsefi düşüncenin tarihine yönelik önemli çalışmalar yapmıştır. Eserlerinden bazıları; Felsefecilerle Söyleşiler, Türkiye'de Felsefenin Kurumlaşması ve Türk Felsefe Kurumu'nun Tarihi, Kadın Felsefecilerimiz, Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Felsefe'dir.

AHMET ARSLAN

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümünü bitirdikten sonra 1978 yılında aynı üniversitede doçent, 1988 yılında Ege Üniversitesinde Profesör unvanı almıştır. 2011 yılında emekliye ayrılmıştır. Uzmanlık sahası Antik Çağ Yunan Felsefesi, Orta Çağ İslam Felsefesi, Osmanlı Kelam Düşüncesi olup bu alanlarda yazmış olduğu bazı eserleri şunlardır: İlkçağ Felsefe Tarihi (5 cilt), İbni Haldun, İslam Felsefesi Üzerine.

SORULAR:

1.

Macit Gökberk yapılan bir söyleşide felsefe hakkındaki görüşlerini özgünlük bağlamında değerlendirmiştir. Gökberk, "Özgün felsefe ortaya koyabilmek için belli bir birikime sahip olmak yanında bu bilgi birikimini kullanacak zekâ, bir aklı işletme alışkanlığı olmalıdır. Bu aşamadan sonra felsefeyi ortaya koymuş büyük düşünürlerin yapıtlarına -felsefenin nesnelleştiği bu yapıtlara- dayanarak, onlarla birlikte düşünerek felsefe yapılabilir. Felsefenin temel kaynaklarına gitmek, büyük filozofların eserlerini okumak, felsefede yapıcı yaratıcı olan tek yol felsefeyi yaratmış olan bu büyük ustalarla birlikte düşünmek, birlikte düşünebilmek için de onların nasıl düşündüğünü kavramaktır." demiştir.

Bu parçada, felsefede özgün fikirlerin oluşturulabilmesi için aşağıdaki koşullardan hangisinin önemi vurgulanmıştır?

A) Konu belirlerken seçici olma
B) Ana kaynaklara başvurma
C) Büyük ustaları taklit etme
D) Olgusal konular üzerinde çalışma
E) Bilgiyi arama

Cevap: B

2.

Takiyettin Mengüşoğlu, insanın ne olduğu sorunuyla yakından ilgilenmiş ve insanı ontolojik temelde antropolojik bir varlık olarak tanımlamıştır. İnsanı açıklamada onun tek özelliğinden yola çıkmanın hatalı olacağını belirtmiş, insanın tüm yapısı ve eylemleriyle ele alınması gerektiği üzerinde durmuştur. Tüm alanlarda üretken olan insana bütünlükçü yaklaşılması doğru bir tavırdır. Ona göre insanın günlük hayatında gerçekleştirdiği her şey ahlak konusu içinde ele alınır, bunlar bir bütün hâlinde incelenirse ahlakın ne olduğu anlaşılır ve dolayısıyla insan da anlaşılmış olur.

Parçadan hareketle Takiyettin Mengüşoğlu'nun aşağıdaki felsefe alanlarından hangisi üzerinde durduğu söylenebilir?

A) Siyaset felsefesi
B) Değerler felsefesi
C) Bilim felsefesi
D) Bilgi felsefesi
E) Sanat felsefesi

Cevap: B